

A chros thall ar an dtulaigh

[Mac Cionnaith, L. *Dioghlum Dána*, Dublin, 1938, poem 65]

1 A chros thall ar an dtulaigh
as damhna dam dhéarchumhaidh,
tú urlamh gidh bé len báidh,
is é ar dturnamh do thógbháil.

2 Is tú, a chros an mheic muirnigh,
thug mé a-nocht go neamhshuilbhir;
a dhlúthchros fa dtú ag tuirrse,
tú mhúchfas mo mheadhair-se.

3 Tú chuimhnigheas dúin-ne a dhol
dá ndeachadh mh'aire dh'Eoghan;
mo bheith mar tú, a chros-sa, is cáir;
do b'usa thú gan tógbháil.

4 Truagh bhar gcuimhnioghadh cumhadh
gidh cruthach do chóraghadh;
tú ós ar gcinn-ne, a chros Eoghain,
m'inmhe ar a los laighdeobhaidh.

5 Ag dul seochad san slighidh
déara go lár léigfidhir;
'gat aithne, a chros, badh corcra
aighthe bas an bhantrochta.

6 Gidh cúis athtuirse anba,
maith an mhaise shaoghalda
do cheathra drumne donna
leathna cuibhdhe codroma.

7 A mheic dar cumadh an chros
'n-a lóchrann sheasmhach sholas,
fuarais chrois bharrghloin bhláthmhair;
marbhnaidh re cois commámhthair.

8 Is cros fhir do b'fhearr daghdhus
an chros ad-chiu eadarbhuis;
loise na ceirde do cheil
an mheirge croise ad-chíthir.

9 Ní fiadhnaighte i bhfogus di
an chros-sa ná i gcéin uaithe;
gidh bláith an mionn í is urchra
sí ar cionn cáich 'n-a comhartha.

10 A chros ós chionn na leirge,
tuar leoин dar lucht aoincheirde,
biaidh fros le bonnfhabhraibh dhe
a chros d'ollamhnaibh d'aithne.

11 Cúis a tógbhála ós talamh
cros adhbhair an ollamhan
an crann-sa dá ghruadh ghaирthe
budh tuar almsa is urnuighthe.

12 Beannacht ar anmain an fir
isa chros do-chiu ar mh'aighidh;
fearr iná tuile tuirse
guidhe ar an seang séaghainn-se

13 A-tá an chros ler cráidheadh mé
ar deilbh do chroise, a Choimdhe;
ar a los go dtí dod thigh
an tí dan cros an chrois-sin.

14 Bheith ar chúl chroise Eoghain
dom athtuirse oisgeolaidh;
dión ar shlógh é agus gidh eadh
ar brón, a Dhé, ní dídean.

15 Tuilleadh cádhais don chill naoimh
cros mhinghréasach an mhacaoimh:
slógh fa chádhas don chrois-se
budh lór d'árus eaglaise.

16 Adhbhar ollaimh fhear Mumhan
gion go bhfuair ainm ollamhan
gan phearsain mar é d'ollamh.
a Dhé, d'easbhaidh fhuaramar.

17 Ní dhearna ar ndol a oidhre
fulang mar ar bhfulaing-ne
fear dar chomhainm Cathbhaidh Draoi
ón Mhodhairn lachnaigh lionntaoi.

18 Ní hiongnadh an fáth 'ma bhfuil
ar gcomhráithne re Cathbhaidh;
truagh bás an druadh a-dirim
truagh an cás 'ma gcuimhnighim.

19 Gidh bé damhna fo-deara
sinn d'éagcaoine a oigheadha
ní ar son an druadh bu-dhéine
truagh fa a dhol ar ndeirbhéile.

20 A-tú 'ma a bhreith don bhás rug
ris an bhfilidh ag formad;
truagh mh'ead re hoighidh an fhir
éag fa a oidhir don fhilidh.

21 Do-chuaidh do chumhaidh a mhaic;
do b'é an mac fa mór éaraic
Geanann Gruadhsholas fhuair eol
nach cualadhas uaidh d'aithcheodh.

22 Truagh leam-sa loighe Chathbhaidh
ar fheart Gheanainn ghníomharthaigh
dar ghéis ar loighe ar a leic
a chroidhe d'éis a éinmheic.

23 Téid Cathbhaidh fa ceann forais
tar éis Gheanainn Ghruadhsholais
i dtalmhain tre Gheanann nglan;
ní leanam amhlaidh Eoghan.

24 Cosmhail, a Dhé, damhna ar gcaoi
mei-se agus Cathbhaidh caomhdhraoi;
gidh eadh ní comhthrom gcumhadh
an conchlann fhear n-ealadhan.

25 Dámadh comhthrom ar gcumha
'mar saormhacaibh súlchara
- teasda Cathbhaidh - créad do-bhir
Gafraidh gan éag fa a oidhir?

26 Cathbhaidh mar do-chuaidh reamhainn
d'éag do chumhaidh chaoimhGheanainn,
mó a fhachain gá dás gan dol
an t-athair ór fhás Eoghan?

27 Truagh gan fhóirithin aga
mar do bhí ag bás Chearmada
ar n-a ghuin do láimh Logha
do mhuin áigh a iomghona.

28 Comhrag do-chuala idir Lugh
is Cearmaid na gcleas lúthmhar;
Cearmaid milbhéal ba marbh dhe
d'arm rinnghéar mar an rinnce.

29 Rún an Daghdha i ndiaidh a mheic
sgaradh le hÉirinn n-oirrdhreic;
triall tar muir do labhradh leis

go bhfaghbhadh luibh a leighis.

30 Téid do thaisdeal an domhain,
fágbhais Éirinn n-iorgholaigh
gur chuir an Daghdha dá dhíon
ar a muin damhna an deighríogh.

31 Cearmaid le athair n-éachtach
tánig sleamhain sláinchréachtach
mar bhláth na slat dá ghruaidh ghil
dar lat ní fhuair a oighidh.

32 Ciadh ná ba déanta dhamh-sa,
gémadh ais dreach oram-sa,
réim an Daghdha, a Dhé, ar n-a dhol
dámadh tarbha é d'Eoghan.

33 Mo mhac-sa ó nach mé an Daghdha
súil le éirghe is éadtarbha;
ní faghair dar mbuain a broid
an bhuaidh do chabhair Cearmoid.

34 Muireadhach mhac Eoghain aird,
Cearmaid - gidh cia do theasaир -
do-chuala ar ndol don dís ghloin
a-rís a gcor i gcorpaibh.

35 Truagh nach tabhair d'fhurtocht oirn
an lus fhuair inghean Loghairn
nó aiceacht an Daghdha dhamh
d'aitheacht a anma i nEoghan.

36 Mac i n-ionadh an athar
do b'oircheas é d'ordachadh;
a athair 'n-a oidhre dhó,
a Choimhde, as fhachain iarghnó.

37 Ní fhuilnginn an uair do mhar
do mhéad ar n-annsa d'Eoghan
choidhche gé do-near a-nois
an fear dá oidhche im éagmhais.

38 Mar tú dá bhás ní bhiadh mé
dámadh neach eile a oide;
cúis as ar fhoide, a Dhé, a dhol
is mé do b'oide dh'Eoghan.

39 An t-Eoghan-sa is éigin dún
déanamh seach an bhfionn bhfoltúr;

tairnig a sheal gá dám dhó
gidh eadh gá dál as deacra. A chros.